

Щеголєва Т.Л.

*старший викладач, кандидат педагогічних наук, доцент,
Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького*

КОМПЕТЕНТНИЙ ВИКЛАДАЧ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНИХ ПОТРЕБ – ЗНАВЕЦЬ МОВИ ЧИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ?

Євроінтеграція України та розширення зв'язків із державами світу вимагає від науковців, студентів та пересічних громадян володіння іноземними мовами. Тому вивчення іноземних мов наразі є важливою складовою успіху сучасної людини та якості професійної діяльності сучасного спеціаліста [1]. Володіння іноземною мовою (найчастіше англійською) стало чинником забезпечення якості фахової підготовки у вищій школі, що об'єктивно відображає суспільні вимоги до особистості фахівця і до його професійної діяльності [2]. С.Г. Тер-Мінасова так змальовує цей процес: «Незвичайний попит зажадав незвичайної пропозиції... Легіони нетерплячих фахівців у різних галузях науки, культури, бізнесу, техніки та інших сфер людської діяльності зажадали негайного вивчення іноземних мов..., у першу чергу англійської, для використання у різних сферах життя суспільства в якості засобу реального спілкування із людьми з інших країн» [3].

Підвищений суспільний інтерес до вивчення англійської мови призвів до того, що англійська мова сьогодні є не просто частиною культури певної нації, але й запорукою успіху, вдалої кар'єри майбутніх фахівців. Безперечно, досягнення високого рівня володіння англійською мовою не можливе без фундаментальної мовно-фахової підготовки в вищій школі. Саме цю функцію у навчально-освітній програмі будь-якої немовної спеціальності виконує навчальна дисципліна «Англійська мова для професійних потреб» (або ж «Англійська мова за професійним спрямуванням»). У свою чергу, суспільний запит на фахівців, які володіють англійською мовою сфери своєї професійної діяльності, актуалізує питання підготовки (пошуку, залучення) викладачів англійської мови, здатних реалізувати завдання навчальної дисципліни «Англійська мова для професійних потреб». Іншими словами, актуалізуються питання компетентності викладача англійської мови для

професійних потреб [4]. Ільїна О.В. та Ісаєнко С.А. переконливо доводять, що компетентність, як інтегральна характеристика спеціаліста з якісною фаховою підготовкою, є синонімом його професійної придатності та що найвищим ступенем розвитку компетентності фахівця є його професіоналізм [5]. Однак, не розкритим залишають питання, винесене нами у назву даної публікації.

Загальновідомо, що мова є об'єктом дослідження лінгвістики. Мова – це нормалізована система звуків, морфем, слів та правил їх сполучення на морфологічному, синтаксичному, семантичному та логічному рівнях, тобто система знаків, що є основним засобом спілкування членів певного людського колективу, засобом переробки і передачі інформації від покоління до покоління. Дані лінгвістики використовуються при визначенні мети навчання (для чого навчати?), змістового компоненту навчання (чого навчати?), технології навчання (як навчати?), та допоміжних засобів (за допомогою чого навчати?). Зазначені питання мають рівноправний і в той же час автономний характер. Їхнє усвідомлене взаємопов'язане вирішення необхідне, щоб побудувати адекватну модель навчання англійської мови для професійних потреб. Отже, для ефективного навчання англійської мови для професійних потреб компетентний викладач повинен володіти питомою частиною іншомовного матеріалу настільки добре, щоб уміти структурувати його відповідно до зазначених компонентів навчання з обов'язковим урахуванням особливостей сфери майбутньої професійної діяльності молодого фахівця.

З іншого боку, компетентному викладачеві англійської мови для професійних потреб важливо знати новітні методи викладання іноземної мови, спеціальні навчальні техніки та прийоми, щоб оптимально підібрати той чи інший метод викладання відповідно до рівня знань, потреб, інтересів студентів. Рациональне та вмотивоване використання новітніх методів навчання на заняттях вимагає креативного роботи з боку викладача. Методи навчання – це «упорядковані способи діяльності вчителя й учнів, спрямовані на ефективне розв'язання навчально-виховних завдань» [6, с. 149]. Метод навчання виступає «інструментом діяльності вчителя для виконання керівної функції – наuczіння» [6, с. 150].

Чисельні наукові публікації доводять, що на сучасному етапі розвитку методики викладання іноземних мов особливий акцент ставиться на нових тенденціях у відборі методів, які орієнтовані на цільовий компонент навчання. І.Ю. Гусленко стверджує, що матеріал,

який засвоюється за допомогою подібних методів сприймається як інструмент та засіб соціальної взаємодії з партнерами по спілкуванню [7, с. 52]. Науковець робить висновок, що сучасним викладачам іноземної мови необхідна така методика, яка б вивчала методи навчання тих мовних і мовленнєвих явищ, які є специфічними для конкретної іноземної мови. Саме це є завданням спеціальної методики, яка досліджує навчання конкретної іноземної мови у певному типі навчального закладу з урахуванням мовних і мовленнєвих особливостей рідної мови [7, с. 10].

Тарнопольський О.Б. та Кабанова М.Р. констатують, що сучасному викладачеві іноземних мов конче потрібно, крім знання іноземної мови, уміти «проводити цілеспрямоване зіставлення явищ рідної та іноземної мов для кращого усвідомлення особливостей виучуваної мови тими, хто навчаються, що допомагає полегшити позитивне перенесення з рідної мови у виучувану, якщо є збіг мовних явищ, а також запобігти інтерференції рідної мови, коли такі явища різняться» [8, с. 10]. Автори у своїй праці «Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі» роблять цікаві висновки, які корелюють із нашим баченням проблеми: «незважаючи на всю безумовну важливість для викладача найкращого володіння мовою, яку він викладає, така важливість не є домінуючою над іншими його професійними якостями» [8, с. 11]. І далі «не менш, якщо не більш, важливою якістю є методична підготовка, до якої слід додати педагогічну та психологічну підготовку, які разом роблять викладача здатним розв'язувати проблеми, що виникають у навчальному процесі (у тому числі ті, що пов'язані з рідною мовою та культурою студентів) та організовувати такий процес оптимальним чином для конкретних умов. Це означає, що мовна підготовка викладача та його методична, педагогічна і психологічна підготовка є рівнозначними якостями, хоча можна припустити і те, що друга з цих якостей відіграє навіть більш важливу роль» [там само].

Підсумовуючи викладене вище, можна зробити висновок про те, що в структурі професійної підготовки викладача англійської мови для професійних потреб не можна протиставляти мовну та методичну складові або ж знецінювати одну з них. А крім цього, компетентний викладач англійської мови для професійних потреб повинен мати відповідну педагогічну, психологічну підготовки, глибокі знання з рідної мови та розуміння особливостей сфери майбутньої професійної діяльності своїх студентів.

Список використаних джерел:

1. Інформаційно-документаційний фонд Ради Європи в Україні. 2019. URL: www.coe.kiev.ua (дата звернення: 09.12.2019).
2. Short E. Competence re-examined. *Educational Theory*. 1984. Vol. 34. P. 201-207.
3. Миролюбов А.А. Сознательно-сопоставительный метод. *Иностранные языки в школе*. 2003. № 6. С. 39-41.
4. Short E. The Concept of Competence: Its Use and Misuse in Education. *Journal of Teacher Education*. 1985. Vol. 36. № 2. P. 2-6.
5. Ільїна О.В., Ісаєнко С.А. Компетенція і компетентність фахівця у контексті його професіоналізму. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Педагогіка. Психологія. Філософія». Київ, 2011. Вип. 159, Ч. 4. С. 209-215.
6. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: Підручник. Київ: Знання-Прес, 2008. 447 с.
7. Конспект лекцій з дисципліни «Методика навчання іноземних мов» : для студентів 5 курсу ф-ту «Референт-перекладач», які навчаються за спец. 035 Філологія (Переклад) / Нар. укр. акад., каф. теорії та практики пер. ; авт.-упор. І.Ю. Гусленко. Харків : Вид-во НУА, 2018. 64 с.
8. Тарнопольський О.Б., Кабанова М.Р. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі: підручник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. 256 с.